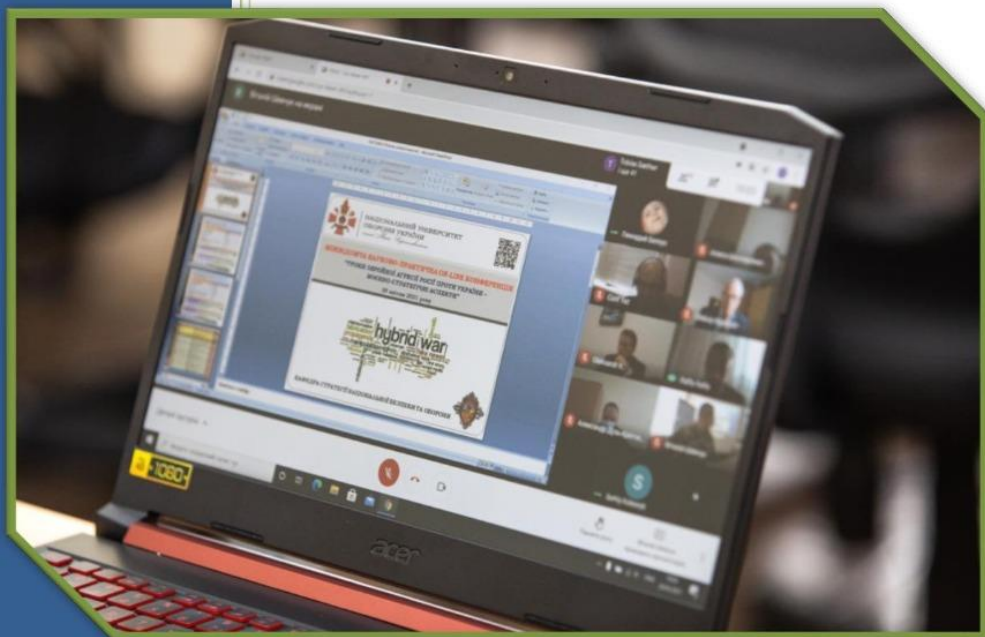

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

*“ВСЕОХОПЛЯЮЧА ОБОРОНА: ДОСВІД ПРОПІДІІ ЗБРОЙНІЙ
АТРЕСІЇ РФ ПРОТІМ УКРАЇНОМ”.*

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
КАФЕДРИ СПРАПЕТІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПІА ОБОРОНИ*

КИЇВ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
ВСЕОХОПЛЮЮЧА ОБОРОНА: ДОСВІД ПРОТИДІЇ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ
РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

27 квітня 2023 року

Міжнародна науково-практична конференція: Всеохоплююча оборона: досвід протидії збройній агресії рф проти України: зб. матеріалів міжн. наук-практ. конф. (Київ, 27 квітня 2023 р.). – К.: Національний університет оборони України, 2023. – 313 с.

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції “Всеохоплююча оборона: досвід протидії збройній агресії рф проти України”, що відбулася 27 квітня 2023 року у Національному університеті оборони України, містить виступи учасників конференції.

У матеріалах доповідей і виступів учасників конференції та у ході їх обговорення учасники конференції зосередили увагу на оцінці зовнішніх загроз національній безпеці України з боку російської федерації у часовому горизонті до 2035 року, тенденціях розвитку збройної боротьби, аналізі історичного досвіду країн-партнерів щодо організації та ведення всеохоплюючої оборони, сценаріях подальшого розвитку збройної агресії російської федерації проти України, а також стійкості національної економіки України для відсічі російської агресії. У ході дискусії учасниками конференції надано деякі рекомендації щодо використання всього потенціалу держави та суспільства для відсічі російській агресії, удосконалення всеохоплюючої оборони України, підготовки військових фахівців складових сектору безпеки і оборони України в умовах відсічі повномасштабній російській агресії.

За загальною редакцією кандидата військових наук, старшого наукового співробітника полковника Грицяя Павла Миколайовича – начальника кафедри стратегії національної безпеки та оборони інституту державного військового управління Національного університету оборони України.

Відповідальний за випуск: старший науковий співробітник кафедри стратегії національної безпеки та оборони інституту державного військового управління Національного університету оборони України.

За зміст наданих матеріалів та їх відповідність вимогам керівних документів України відповідають автори доповідей (виступів).

ЗМІСТ

Павло Грицай Вступнєслово.....	7
Михайло Коваль Вітальнє слово.....	8
Рішення конференції.....	10
Олександр Павлюк, Григорій Тіхонов, Валерій Тютюнник , Проблемні питання мобілізаційної підготовки та мобілізації з урахуванням досвіду російсько-української війни та шляхи їх вирішення.....	12
Ярослав Жаліло , Економічне підґрунтя стійкості України у відсічі російській агресії.....	16
Олександр Дузь-Кратченко, Євгеній Панкратов , Всеохоплююча оборона України: консолідована відповідь на загрози.....	20
Віктор Алещенко , Деякі підходи до процесів управління військами в всеохоплюючої оборони.....	24
Ігор Козубцов , Методика викладання окремих військово-гуманітарних навчальних дисциплін здобувачам вищої освіти в умовах воєнного часу.....	29
Олександр Пономарьов, Ігор Козубцов , Особливості ігрової тренажерної підготовки майбутніх командирів підрозділу поточних операцій сектору безпеки та оборони.....	33
Микола Оленєв, Євген Колесник , Удосконалення системи продовольчого забезпечення підрозділів, що ведуть автономні бойові дії або виконують спеціальні завдання.....	38
Кирило Дехтяренко, Павло Бордіян, Віктор Лисковчук , Досвід відновлення озброєння та військової техніки в ході ведення бойових дій.....	42
Кирило Дехтяренко, В'ячеслав Бордіян, Володимир Йовва , Актуальні проблеми відновлення артилерійського озброєння в ході війни.....	44
Резінець М.М., Синіло Ю.Г., Максимчук Д.С. , Обґрунтування шляхів підвищення ефективності дії кінетичних бронебійних боєприпасів.....	46
Ірина Павелко, Ігор Беловодов , Удосконалення підготовки фахівців військової розвідки та ССПО за методикою бойової армійської системи (барс).....	47
Мальченко В.М., Кугот О.Л., Кривенко О.В. , Тактика хімічного психологічного тиску.....	51
Павло Бірюков, Андрій Мартинюк, Володимир Селюк , Шляхи запровадження систем імітаційного моделювання у вищих військових навчальних закладах.....	54
Олександр Пономарьов , Оцінювання ефективності роботи підрозділу поточних операцій під час оперативного планування оборонної операції (по навчанню).....	60
Лариса Городянська , Напрями удосконалення системи грошового забезпечення військовослужбовців збройних сил України за досвідом країн-членів НАТО.....	63
Олександр Коркін, Сергій Ковалішин, Тетяна Акініна, Володимир Цуканов , Шляхи удосконалення системи технічного обслуговування і ремонту зразків	66

озброєння, військової і спеціальної техніки збройних сил України.....	
Володимир Биковець, Володимир Мінасов, Віталій Кліменко, Тенденції розвитку тактики дій підрозділів.....	73
Роман Чаплінський, Особливості інформаційно-психологічних операцій російської федерації напередодні і під час повномасштабного вторгнення в Україну.....	76
Андрій Коломієць, Концепція всеохоплюючої оборони як ключовий чинник інтеграції складових сектору безпеки і оборони.....	82
Руслан Шевченко, Дмитро Говоров, Підготовка військових моряків до виконання професійних обов'язків.....	89
Дмитро Баулін, Сергій Павлов, Геннадій Яровий, Перспективні шляхи забезпечення додаткового бронезахисту колісних машин.....	94
Володимир Бацамут, Теоретичний підхід до вироблення раціональних варіантів проведення пошукових дій (зачистки) у населеному пункті.....	99
Олександр Біленко, Дмитро Павлов, Можливості та проблеми застосування стрілецької зброї для протидії безпілотним літальним апаратам противника.....	104
Олександр Бондаренко, Юрій Бабков, Пріоритетні напрямки управління воєнним потенціалом України в сучасній війні.....	110
Сергій Годлевський, Олександр Лавніченко, Святослав Манжура, Обґрунтування ролі і місця Національної гвардії України в стабілізаційних діях безпекового характеру.....	115
Дмитро Морквін, Катерина Першина, До питання створення військової поліції під час правового режиму воєнного стану.....	118
Вадим Мудрик, Віталій Шило, Проблемні питання щодо організації розміщення та облаштування польових артилерійських складів складовими сил оборони України.....	121
Володимир Обрядін, Андрій Побережний, Способи застосування геоінформаційних технологій у процесі прийняття військового рішення за стандартами НАТО.....	124
Володимир Пасічник, Руслан Мусевич, Використання хьютагогіки у практиці ВВНЗ для формування гендерної компетентності здобувачів вищої освіти.....	129
Олександр Минько, Аналіз проведених дій у військових навчальних закладах та установах.....	133
Владислав Єманов, Перспективи розвитку технічного забезпечення сил безпеки України.....	136
Олександр Косяк, Методика вироблення варіантів плану евакуації спецконтингенту з кількох установ виконання покарань при виникненні надзвичайної ситуації.....	138
Ігор Задорожний, Впровадження курсу водіння автомобілів початкову підготовку водіїв у вищих військових навчальних закладах України.....	145
Денис Хархаров, Юлія Данченко, Аналіз ризиків використання безпілотних літальних апаратів у військовій діяльності.....	147
Віктор Павленко, Петро Крикун, Олександр Затинайко, Основні положення нової стратегічної концепції НАТО- 2022, наслідки для України.....	155
Петро Пістряк, Ігор Мартинов, Особливості проведення спеціальних правоохоронних операцій та умов застосування зброї в них.....	161
Олександр Біленко, Дмитрій Павлов, Можливості та проблеми застосування	166

стрілецької зброї для протидії безпілотним літальним апаратам противника.....	
Олександр Желновач, Марія Горішок , Дослідження послідовності та змісту роботи посадових осіб з управління військовою логістикою бригади при підготовці та в ході оборонного бою.....	172
Олександр Ілляшов, Олександр Зайцев, Віталій Войтко, Богдан Голянч , Проблемні питання трансформації військової освіти та підготовки військових фахівців в умовах відсічі повномасштабної російської агресії.....	176
Борис Кузнецов, Віктор Гудима , Ключова стратегічна зміна на десятиріччя, формування колективного військово-промислового комплексу заходу.....	180
Юрій Репіло, Віктор Російцев , Підхід до оцінювання достовірності результатів розробки національних доктринальних документів, які запроваджують стандарти провідних країн світу.....	188
Сергій Митченко, Олександр Лісовий Тенденції збройної боротьби з урахуванням впливу факторів гібридизації.....	190
Олександр Сафронов, Олег Сурков, Віктор Гудим , Науково-методичне забезпечення оцінювання та прогнозування воєнно-політичної обстановки.....	195
Микола Гудков, Андрій Невеский , Підвищення ефективності проведення перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб групи керівництва польотами.....	203
Генадій Гишко, Лілія Кузменко , Комплексність підходу щодо класифікації війн з урахуванням показників, які притаманні конкретним збройним конфліктам.....	206
Юрій Кучеренко, Олександр Александров, Олег Сальник , Застосування засобів повітряно-ударних компонентів військ російської федерації у війні проти України.....	209
Юрій Кучеренко, Сергій Власік, Олена Беспалько , Захист інформаційної сфери країни в сучасних умовах її державотворення є основним завданням держави.....	214
Сергій Сідченко, Сергій Залкін, Костянтин Хударковський, Володимир Белімов , Аналіз основних етапів інформаційної кампанії російської федерації проти України.....	217
Михайло Требін, Таїсія Чернишова , Основні тенденції збройної боротьби у війнах майбутнього.....	227
Руслан Гула, Ірина Передерій , Мілітаризм – базовий принцип ідеології рашизму в умовах російсько-української війни.....	233
Вадим Лук'янчук, Іван Ніколаєв , Методологічні аспекти опису протиповітряних бойових дій при імітаційному моделюванні.....	236
Сергій Телюков, Сергій Гузченко, Володимир Куценко, Іван Медінець Методика оптимізації складу сил та засобів спостережного поста підрозділу охорони об'єктів військової частини.....	247
Анатолій Лобанов Особливості застосування сценарного методу прогнозування на сучасному етапі розвитку освітнього процесу.....	255
Віталій Єфіменко, Павло Мінець , Напрями вдосконалення всеохоплюючої оборони.....	257
Валерій Свинаренко, Олексій Шеніцен , Аналіз використання потенціалу держави для відсічі збройній агресії.....	263
Степан Яким'як , Всеохоплююча оборона України на морі у 2022-2023 роках: досвід та перспективи.....	266
Віталій Шевчук, Микола Ключак , Безпекове середовище України, деякі орієнтири прогнозування його майбутнього розвитку.....	272

<i>Володимир Клименко, Олександр Дерікот</i> , Оцінка зовнішніх загроз національній безпеці України з боку російської федерації у післявоєнний період.....	276
<i>Олена Левчук, Олег Онофрійчук, Дмитро Вісленко</i> , Аналіз нормативно-правової бази та практики функціонування системи оборонного планування в Міністерстві оборони України.....	281
<i>Григорій Тіхонов, Володимир Баталюк, Іван Смірнов</i> , Досвід проведення загальної мобілізації в Україні у 2022 – 2023 роках проблемні питання та можливі шляхи їх вирішення.....	285
<i>Володимир Комаров, Вадим Олексіюк</i> , Підхід до побудови системи моніторингових ознак у сучасних умовах воєнно-політичної та воєнно-стратегічної обстановки.....	292
<i>Михайло Лобко, Андрій Фучко</i> , Актуальні проблеми післявоєнної розбудови сфери оборони України.....	296
<i>Василь Телелім, Павло Грицай</i> , Основні тенденції розвитку оборонних технологій, систем ОВТ майбутнього, інших матеріально-технічних засобів, які можуть бути використані в ході збройного протистояння.....	304

вимогам оперативності дозволяє визначити рівень ефективності роботи та вжити заходів щодо його покращення. Для досягнення бажаного результату важливо забезпечити об'єктивність оцінки, а також взаємодію між підрозділами та адаптувати заходи до конкретних потреб та можливостей підрозділу. Використання методики оцінювання та оцінки ступеню відповідності роботи ПдПО вимогам оперативності дозволить визначити рівень ефективності роботи підрозділу та вчасно вжити заходів, які допоможуть покращити його роботу та підвищити оперативність. Важливо пам'ятати, що оцінка повинна бути об'єктивною та заснованою на конкретних критеріях, а заходи щодо вдосконалення роботи повинні бути адаптовані до конкретних потреб та можливостей підрозділу.

Список використаних джерел

1. Петренко А.Г. План дій щодо впровадження оборонної реформи у 2016-2020 роках (дорожня карта оборонної реформи). К.: ДВПСП та МС МО України, 2016. 210 с.
2. Рекомендації з планування та організації бою за стандартами НАТО. України. <https://sprotyvg7.com.ua/lesson/rekomendacii-planuvanya-boyu-nato>.

Лариса ГОРОДЯНСЬКА, чл.-кор. АЕН України, кандидат економічних наук, доцент, провідний науковий співробітник Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, <https://orcid.org/0000-0002-4482-1690>

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЗА ДОСВІДОМ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

***Анотація.** Досліджено функціональні складові системи грошового забезпечення військовослужбовців України та країн-членів НАТО за найбільшими чисельністю Збройних Сил, розміром оборонних витрат тачасткою ВВП на оборону. Визначено механізм формування такої системи у країнах НАТО, що містить оплату за військове звання відповідно до рангу, оплату за вислугу років, та обґрунтовано напрями удосконалення чинної системи грошового забезпечення військовослужбовців України за принципом “військове звання – рівень службової відповідальності – вислуга років”.*

***Ключові слова:** система грошового забезпечення, функціональні складові, принцип формування, країни-члени НАТО, напрями реформування.*

Вступ

***Постановка проблеми.** В умовах протидії російській збройній агресії проти України, враховуючи особливості та ризики військової служби,*

українські військовослужбовці гідні стабільного й належного рівня грошового забезпечення та надійного соціального захисту. Тому проблему грошового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил (далі – ЗС) України потрібно вирішувати комплексно з урахуванням стратегічних цілей держави[1] та майбутнього членства в НАТО.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На перспективному шляху набуття членства в НАТО Україні необхідно дотримуватись Плану дій, ухваленому у 1999 році, та вирішити низку питань у сфері оборони. Урядом нашої країни заплановано заходи з реформування ЗС України відповідно до стандартів НАТО та, зокрема, чинної системи грошового забезпечення військовослужбовців. Здійснюється подальший пошук шляхів її трансформації з урахуванням національних особливостей та досвіду країн-членів НАТО [2-4]. Грошове забезпечення військовослужбовців ЗС України складається з основних і додаткових видів виплат, які досліджені та розкриті у праці [5, с. 62].

Метою дослідження є визначення напрямів подальшого розвитку системи грошового забезпечення військовослужбовців ЗС України з урахуванням досвіду країн-членів НАТО.

Основна частина

Основні положення та результати дослідження напрямів удосконалення системи грошового забезпечення військовослужбовців ЗС України за досвідом країн-членів НАТО полягають у наступному.

1. Визначені особливості грошового забезпечення військовослужбовців ЗС України (офіцерів і осіб рядового, сержантського та старшинського складу військової служби за контрактом) в умовах воєнного стану [5], в якому зараз знаходиться наша держава. Разом з цим проаналізовані функціональні складові системи грошового забезпечення військовослужбовців ЗС України, які характеризуються тим, що:

- Базова ставка враховує посаду військовослужбовця, військове звання, вислугу років, професійну підготовку і складає десь 45 % грошового забезпечення.

- Додаткові виплати враховують особливості служби в зоні бойових дій, кваліфікаційний рівень військовослужбовця, виконання особливих завдань та ін.

- Військовослужбовці мають також соціальні гарантії.

2. Проведено дослідження щодо відбору країн НАТО для аналізу принципів реалізації систем грошового забезпечення військовослужбовців в деяких з них. Відібрано для аналізу шість провідних країн НАТО: США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Італія та Польща. Аналіз здійснювався за такими критеріями: найбільша загальна чисельність Збройних Сил; витрати на Збройні Сили (в тому числі у відсотках до ВВП) та законтигентальною ознакою (Північна Америка, Велика Британія, Європа).

3. Визначено принцип формування системи грошового забезпечення військовослужбовців у країнах НАТО, сутність якого полягає в тому, що базова складова грошового забезпечення військовослужбовця

містить оплату за військове звання відповідно до рангу та оплату за вислугу років.

4. Проаналізовано співвідношення розмірів грошового забезпечення військовослужбовців провідних країн НАТО й України та порівняння із середньою зарплатою в країні.

Висновки

Пріоритетними напрямками подальшого розвитку системи грошового забезпечення військовослужбовців ЗС України з урахуванням досвіду країн-членів НАТО можуть бути:

1. Диференціація підходів до нарахування грошового забезпечення військовослужбовця ЗС України з метою прозорості, зрозумілості та спрощення процедури розрахунку, як це прийнято у країнах НАТО.

2. Встановлення розміру базового окладу військовослужбовця за його військовим званням, рівнем службової відповідальності та вислугою років, а не за посадою, як це прийнято у країнах НАТО.

3. Введення інструментів стимулювання військовослужбовця ЗС України до професійного зростання та тривалого проходження служби шляхом мотиваційних та ін. надбавок.

4. Ув'язування базової ставки із державними соціальними стандартами з метою захисту грошового забезпечення військовослужбовця від інфляції.

Подальше реформування системи грошового забезпечення військовослужбовців ЗС України має бути пов'язане з розробкою методологічних засад моделі перспективної системи грошового забезпечення «військове звання – рівень службової відповідальності – вислуга років», де базова складова має 70-80 %, а додаткові виплати – 20-30 %, як у провідних країн НАТО.

Список використаних джерел

1. Стратегія забезпечення державної безпеки : Указ Президента України від 16.02.2022 р. № 56/2022. URL: <https://bit.ly/3GmpQJv>(дата звернення: 04.04.2023).

2. Положення про управління фінансами Міністерства оборони : офіційний веб-сайт уряду США (DoDFMR). Розділ 7А, Частина 1 «Основний оклад». URL: https://comptroller.defense.gov/FMR/vol7a_chapters.aspx (дата звернення 04.04.2023).

3. Оплата праці Британської армії. Таблиця зарплат британської армії 2023: простий у використанні посібник із детальною інформацією про зарплату британської армії за цей рік. URL: https://daysackmedia-co-uk.translate.google.com/resources/british-army-pay-cales/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=wapp#of6 (дата звернення: 05.04.2023).

4. Скільки заробляють солдати Війська Польського? ЗОЛД 2023 Заробітки генерала, полковника, підпоручика, рядового?: Dziennikzachodni. URL:

<https://dziennikzachodni.pl/tyle-zarabiaja-zolnierze-w-wojsku-polskim-zold-2023-zarobki-general-pulkownika-podporucznika-szeregowego-sprawdzcie-13012023/ar/c1-17172331> (дата звернення 05.04.2023).

5. Городянська Л. В. Особливості грошового забезпечення Збройних сил України в умовах воєнного стану. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. Київ: ВІКНУ імені Тараса Шевченка, 2022. Вип. 2 (50). С. 60-67. doi.org/10.17721/1728-2217.2022.50.60-67.

Олександр КОРКІН, доктор філософії, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу проблем розвитку системи технічного забезпечення військ (сил) Наукового центру Військової академії (м. Одеса),

<https://orcid.org/0000-0001-8462-4512>;

Сергій КОВАЛШИН, начальник науково-дослідного відділу проблем розвитку системи технічного забезпечення військ (сил) Наукового центру Військової академії (м. Одеса),

<https://orcid.org/0000-0003-0621-8724>;

Тетяна АКІНІНА, начальник науково-дослідного відділу Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»,

<https://orcid.org/0000-0002-1970-2454>;

Володимир ЦУКАНОВ, науковий співробітник науково-дослідного відділу проблем розвитку системи технічного забезпечення військ (сил) Наукового центру Військової академії (м. Одеса).

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ ЗРАЗКІВ ОЗБРОЄННЯ, ВІЙСЬКОВОЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Анотація. В доповіді проведено аналіз існуючої системи технічного обслуговування і ремонту (ТОіР) зразків озброєння, військової і спеціальної техніки (ОВСТ) Збройних Сил України. Показано, що у зв'язку з надходженням новітніх (іноземного виробництва) зразків ОВСТ від країн-партнерів та укомплектування ними підрозділів військових частин ця планово-попереджувальна система ТОіР на сьогодні не забезпечує проведення робіт на необхідному рівні та у визначені терміни.

Проведено аналіз системи ТОіР зразків ОВСТ провідних країн Північноатлантичного альянсу. На його основі надані пропозиції для удосконалення системи ТОіР Збройних Сил України.